

ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Кафедра економіки і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з НМР та І

К.Г. Михайльова
«11» червня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 31 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 – Економіка
Освітньо-професійна програма «Бізнес-економіка та її правове
забезпечення»

Факультет «Бізнес-управління»

2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародна економіка та міжнародні відносини» для здобувачів за спеціальністю 051 «Соціальні та поведінкові науки», освітня програма «Бізнес-економіка та її правове забезпечення» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Розробник: канд. екон. наук, доцентка, доцентка кафедри економіки та права
Катерина Величко

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економіки та права

Протокол від 3 червня 2024 року № 11

Завідувач кафедри економіки та права

Рубан Л.І.

«3» червня 2024 року

Схвалено радою факультету «Бізнес управління»

Протокол від 10 червня 2024 року № 5

Голова

Астахов В.В.

« 10 » червня 2024 року

1. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини» вивчає закономірності економічних відносин між державами, зокрема міжнародну торгівлю, рух капіталу, фінансові потоки, міграцію робочої сили та вплив цих процесів на економічний розвиток країн та стан міжнародних відносин. Вона охоплює ключові концепції, теорії та інструменти, які дозволяють аналізувати й прогнозувати економічні відносини між країнами, а також формувати стратегії міжнародної співпраці.

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів системного наукового уявлення про теоретичні засади та закономірності розвитку міжнародної економіки, а також про умови, форми, методи й основні інструменти міжнародної економічної діяльності. Окрім цього, дисципліна спрямована на засвоєння ключових категорій, що відображають сутність міжнародних економічних відносин і світового господарства, а також на розуміння механізмів його функціонування та закономірностей розвитку.

Обсяг у кредитах – 3 кредити ЄКТС (90 годин).

Статус дисципліни – спеціальної фахової підготовки (за профілем освітньої програми «Бізнес-економіка та її правове забезпечення»)

Розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять	
Повний термін навчання	
денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки:	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
16	8
Практичні	
14	6
Лабораторні	
-	-
Самостійна робота	
60	76
Індивідуальні завдання	
-	-
Види підсумкового контролю	
Іспит	Іспит

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність, структуру, механізми функціонування та класифікацію суб'єктів міжнародної економічної взаємодії;

концепції та моделі міжнародного поділу праці, типи спеціалізації та кооперування на світовому рівні;

форми, методи та механізми регулювання міжнародних економічних відносин;

процеси міжнародної міграції робочої сили та транснаціонального руху капіталу;

проблематику та функціонування світової валютної системи і її вплив на глобальні фінансові ринки;

напрямки розвитку міжнародного науково-технічного обміну, включно з його роллю в глобальних інноваційних процесах.

вміти:

здійснювати поглиблений аналіз економічних систем різних країн світу, виявляти їхні сильні та слабкі сторони;

оцінювати рівень інтеграції національних економік у світове господарство та обґрунтовувати необхідність їх активної участі у глобальних економічних процесах;

ідентифікувати та аналізувати проблемні аспекти міжнародних економічних відносин;

моделювати сценарії розвитку міжнародної економічної взаємодії в умовах багатостороннього співробітництва;

аналізувати та інтерпретувати показники міжнародної торгівлі, визначати ключові тенденції та напрями її розвитку;

досліджувати та оцінювати методи регулювання міжнародних торговельних відносин;

визначати особливості науково-технічного обміну, міжнародного руху капіталів, міграційних потоків робочої сили та інтеграційних процесів у світовій економіці.

Згідно з ОПП у результаті вивчення дисципліни у здобувача формуються компетентності:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки;

Загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; фахові компетентності:

СК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях;

СК 5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію;

СК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Навчальна дисципліна «Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини» забезпечує формування наступних програмних результатів навчання:

Очікувані результати навчання:	Методи навчання	Форми оцінювання/ Засоби діагностики результатів навчання*
ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем	Словесні (лекції та лекції з презентаціями); наочні (презентації, графіки, схеми, моделі); практичні (задачі, ситуаційні вправи, тести), самостійні (виконання самостійної та індивідуальної роботи, самостійна робота здобувачів з науковою літературою та аналітичними	Розв'язання практичних задач та евристичних завдань за темами дисципліни; виконання індивідуальної реферативної роботи; підготовка повідомлень (письмових та усних) за тематикою дисципліни; оцінювання роботи на

	матеріалів);логічні та проблемно-пошукові (завдання евристичного характеру для поглибленого вивчення принципів економічної науки та особливостей функціонування економічних систем).	заняттях; оцінювання самостійної роботи здобувачів.
ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.	Словесні (лекції та лекції з презентаціями); наочні (презентації, графіки, схеми, моделі); практичні (задачі, ситуаційні вправи, тести), самостійні (виконання самостійної та індивідуальної роботи, самостійна робота здобувачів з науковою літературою та аналітичними матеріалів); логічні та проблемно-пошукові (завдання евристичного характеру для поглибленого вивчення принципів економічної науки та особливостей функціонування економічних систем).	Оцінювання виконання типових практично орієнтованих та евристичних завдань; тестування знань здобувачів зі теоретичного матеріалу; перевірка матеріалів для самостійного вивчення з поставленого проблемного питання.
ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової транснаціональної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави	Словесні (лекції та лекції з презентаціями); наочні (презентації, графіки, схеми, моделі); практичні (задачі, ситуаційні вправи, тести), самостійні (виконання самостійної та індивідуальної роботи, самостійна робота здобувачів з науковою літературою та аналітичними матеріалів); логічні та проблемно-пошукові (завдання евристичного характеру та кейс-стаді щодо специфіки зовнішньоекономічної політики країн; дискусії щодо актуальних економічних питань).	Поточне опитування на практичному занятті та тестування з ключових понять та особливостей економічної політики та зовнішньоекономічної політики держави; оцінювання самостійної роботи з дисципліни та вміння здобувачів надавати фахову аргументовану відповідь щодо основних особливостей сучасної світової та національної економіки.
ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та містивно інтерпретувати отримані результати.	Словесні (лекції та лекції з презентаціями); наочні (презентації, графіки, схеми, моделі); практичні (задачі, ситуаційні вправи, тести), самостійні (самостійна робота здобувачів з науковою літературою та аналітичними матеріалів); логічні та проблемно-пошукові щодо специфіки	Оцінка претендування індивідуальних науково-реферативних робіт, що дозволяє оцінити здатність здобувачів до наукового дослідження та самостійного опрацювання інформації; оцінювання участі здобувачів в дискусіях та їх вміння

	міжнародної економічної діяльності та її аналізу; виконання евристичних завдань націлених на критичне мислення та розвиток аналітичних навичок.	вірно інтерпретувати результат та робити висновки.
ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні	Словесні (лекції та лекції з презентаціями); наочні (презентації, графіки, схеми, моделі); практичні (задачі, ситуаційні вправи, тести), самостійні (виконання самостійної та індивідуальної роботи, самостійна робота здобувачів з науковою літературою та аналітичними матеріалів); логічні та проблемно-пошукові (завдання евристичного характеру для поглибленого вивчення принципів економічної науки та особливостей функціонування економічних систем).	Виконання проблемно-орієнтованих завдань, спрямованих на розвиток критичного мислення. Оцінювання здатності формулювати та обґрунтовувати власні висновки в професійному спілкуванні та дослідницьких контекстах.
ПРН 24. Демонструвати здатність діяти соціальновідповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.	Словесні (лекції та лекції з презентаціями); наочні (презентації, графіки, схеми, моделі); практичні (задачі, ситуаційні вправи, тести), самостійні (самостійна робота здобувачів з науковою літературою та аналітичними матеріалів); логічні та проблемно-пошукові (завдання евристичного характеру для поглибленого вивчення проблематики культурного різноманіття у МEB).	Оцінювання здатності здобувачів формулювати та обґрунтовувати власні висновки на практичному у занятті та при презентуванні результатів індивідуальної роботи з аспектів соціальної відповідальності та поваги до культурного різноманіття.

Засоби діагностики результатів навчання:

*** Засоби діагностики результатів навчання:**

Діагностика з навчальної дисципліни здійснюється у формі

-поточної діагностики (контролю): робота на практичному занятті, семінари, тестування, дискусії, 2 модульні контрольні роботи, самостійна та індивідуальна робота за дисципліною);

-підсумкова діагностика результатів навчання за навчальною дисципліною здійснюється у формі іспиту. Розділ балів за поточною та підсумковою діагностикою (контролем) визначено у р.9 робочої програми.

Мова навчання: українська

2. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ.МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА – ПІДСИСТЕМА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА. МІЖНАРОДНИЙ РУХ ЧИННИКІВ ВИРОБНИЦТВА

Тема 1. Міжнародна економічна система. Міжнародна економічна діяльність

Сутність міжнародної економічної системи. Міжнародний поділ праці (МПП), як основа міжнародної економічної системи. Фактори, що впливають на розвиток МПП. Напрямки міжнародного поділу праці. Форми міжнародного поділу праці: міжнародна спеціалізація виробництва, міжнародне кооперування виробництва. Форми та види міжнародної спеціалізації виробництва. Класифікація міжнародного кооперування.

Сутність сучасного світового господарства. Етапи та тенденції розвитку світового господарства. Основні особливості функціонування світового господарства другої половини 20-го століття. Основні риси та особливості розвитку сучасних МЕВ.

Поняття, сутність, предмет, об'єкти, головні суб'єкти, мета і структура міжнародних економічних відносин (МЕВ). Рівні МЕВ як глобальних відносин. Основоположні принципи МЕВ. Національні економічні інтереси як засіб реалізації МЕВ. Форми прояву інтересів: загальнонаціональні та міжнародні. Особливості сучасних МЕВ.

Середовище МЕВ та його особливості. Національні економіки та ознаки їх систематизації (регіональна, економічна, організаційна). Класифікація країн за соціально-економічною ознакою, як найбільш адекватною потребам теорії та практики МЕВ. Країни з розвинутою ринковою економікою в системі МЕВ та їх загальна характеристика. Соціально-економічна диференціація країн, що розвиваються. Основні риси країн, що розвиваються, їх місце і роль в міжнародному обміні. Загальна характеристика, основні причини відокремлення, досвід розвитку «Н.І.К.». Порівняльна характеристика експортоорієнтованої моделі розвитку азійських «Н.І.К.» та імпортозаміщуючої моделі розвитку латиноамериканських «Н.І.К.». Систематизація країн з економічною моделлю перехідного типу та їх характеристика.

Система національних рахунків (СНР) як система взаємозалежних показників розвитку економіки на макрорівні.

Тема 2. Світовий ринок товарів і послуг

Сутнісна характеристика світового ринку. Територіальна структура світового ринку. Функціональна структура світового ринку. Риси й особливості розвитку світового ринку товарів та послуг. Товарні класифікації і номенклатури, які використовувалися в міжнародних відносинах. Класифікаційна схема Гармонізованої системи опису й кодування товарів.

Теорія порівняльних витрат виробництва, принцип абсолютних порівняльних переваг у торгівлі. Модель Хекшера-Оліна, Самуельсона і парадокс Леонтьєва. Сучасні західні теорії модернізації МПП.

Поняття, специфічні риси, принципи та особливості міжнародної торгівлі. Показники, що характеризують участь країн у міжнародній торгівлі. Фактори, що впливають на рівень розвитку міжнародної торгівлі.

Класифікація форм міжнародної торгівлі. Торгівля товарами та послугами. Традиційна торгівля та її види. Зустрічна торгівля як засіб підвищення конкурентоспроможності експортних товарів. Види зустрічної торгівлі. Класифікація

послуг. Особливості розвитку міжнародної торгівлі транспортними, консалтинговими, туристичними, інжиніринговими, інформаційними послугами.

Основні методи міжнародної торгівлі: торгівля напряму та через посередників. Переваги залучення посередників. Види посередницьких операцій і відповідні їм види угод. Загальна характеристика інституціональних посередників. Поняття, функції та різновиди міжнародних товарних бірж. Товари, що традиційно є предметом біржового обороту. Види і цілі біржових угод. Міжнародні аукціони, як метод збуту реальних товарів зі строго індивідуальними властивостями. Види і способи ведення аукціонних торгів. Міжнародні торги, як метод розміщення замовлень купівлі-продажу або підяду. Етапи проведення та особливості міжнародних торгів.

Поняття світової ціни. Види цін, які залучаються як вихідна інформація про ціни світового ринку. Фактори, що впливають на ціноутворення на світових товарних ринках. Основні принципи міжнародного ціноутворення. Методологія розрахунку цін на експортовану та імпортовану продукцію. Комерційні поправки при визначенні цін на світових товарних ринках.

Концепції міжнародної торгівлі: політика вільної торгівлі та протекціонізму. Тарифне і нетарифне регулювання торговельно-економічних відносин. Протиріччя сучасної міжнародної торгівлі. Роль міжнародної організації – Генеральної асоціації по тарифам і торгівлі (Світової організації торгівлі) в регулюванні міжнародної торгівлі (ГАТТ/СОТ).

Тема 3. Світовий фінансовий ринок

Сутність, передумови створення та структура світового фінансового ринку. Функції світового фінансового ринку. Характеристика ринку грошей, ринку банківських кредитів, ринку короткотермінових фінансових активів, валютного ринку, ринку цінних паперів. Основні форми регулювання світового фінансового ринку.

Типи міжнародних фінансових ринків. Основні суб'єктами міжнародного фінансового ринку. Джерела фінансових ресурсів та активи фінансових інститутів. Прямі учасники фінансових операцій ринку позичкових капіталів, ринку цінних паперів, валютного ринку, страхового ринку, ринку золота, ринку нерухомості.

Тема 4. Прямі інвестиції та міжнародне виробництво

Сутність міжнародних інвестицій. Сутність прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Міжнародна класифікація ПІІ. Загальносвітові тенденції прямого іноземного інвестування. Масштаби, структура, особливості та динаміка міжнародного руху капіталів. Механізм та соціально-економічні наслідки вивозу капіталу.

Поняття та види спільного підприємництва. Основні економічні аспекти розвитку спільного підприємництва. Особливості функціонування спільних підприємств (СП). Шляхи реалізації форм міжнародного бізнесу. Поняття міжнародних спільних підприємств (МСП). Сукупність чинників, що впливають на масштаби, динаміку та результативність МСП. Стримуючі чинники розвитку іноземної підприємницької діяльності.

Тема 5. Міжнародний кредит

Поняття, умови та вартість кредиту. Класифікація кредитів за різними ознаками та їх характеристика. Угоди про надання кредиту. Особливості та порядок надання комерційних кредитів. Банківське кредитування зовнішньої торгівлі. Порівняльна характеристика кредитних операцій, їх переваги та недоліки. Поняття та особливості факторингу. Механізм здійснення факторингової операції. Поняття та особливості форфейтингу. Механізм здійснення форфейтингової операції. Поняття, суб'єкти та особливості лізингу. Види лізингових операцій та їх характеристика. Проектне фінансування як засіб сприяння експорту. Інвестиційна спрямованість проектного

фінансування. Порівняльна характеристика нестандартних форм кредитування, їх переваги та недоліки.

Формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів. Функціональна структура: світовий грошовий ринок і світовий ринок капіталів. Географічна та інституціональна структура ринку позичкових капіталів. Основні міжнародні фінансові центри передумови їх виникнення та особливості функціонування. Світова криза заборгованості та проблеми зовнішньої заборгованості України. Закордонні влучення в національну економіку: реальність і проблеми.

Тема 6 Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція

Сутність, структура та особливості формування міжнародного ринку праці. Об'єктивна необхідність й історико-економічні аспекти міжнародних переміщень населення. Міжнародний ринок робочої сили та передумови його формування. Найзначніші сегменти у структурі міжнародного ринку праці.

Етапи розвитку міжнародного переміщення робочої сили. Основні світові ринки робочої сили. Експортери робочої сили на світовий ринок. Сучасні центри тяжіння робочої сили. Особливості сучасного розвитку ринку праці. Основні моделі трудових відносин, які характеризують сучасний світовий ринок праці.

Сутність, класифікація та особливості міжнародних міграційних процесів. Спонукальні причини міграції населення. Основні соціально-економічні причини міжнародної трудової еміграції. Офіційні джерела інформації про міграцію робочої сили.

Напрямки сучасних міграційних потоків. Характерні риси міжнародної міграції в сучасних умовах розвитку світового господарства. Соціально-демографічні аспекти і наслідки міграції робочої сили для її експортерів та імпортерів.

Державне регулювання ринку робочої сили. Одно-, двостороннє, багатостороннє регулювання в рамках інтеграційних угруповань. Напрямки регулювання процесів міграції робочої сили. Роль міжнародних організацій в регулюванні міграційних процесів. Міжнародна організація праці (МОП), її завдання, структура і напрямки діяльності.

РОЗДІЛ 2

СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА ТА МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ І ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 7. Світова валютна система

Валютна система як форма організації та регулювання валютних відносин. Сутність міжнародної та світової валютних систем. Головні завдання та функції світової валютної системи. Порівняльна характеристика світової та національної валютних систем. Структурні складові та основні вимоги для успішного функціонування світової валютної системи.

Поняття «валюта», види валют. Міжнародні розрахункові валютні одиниці: СДР, ЄВРО. Конвертованість валюти. Валютний курс, валютний паритет. Теорія паритету купівельної спроможності валютного курсу. Види валютних курсів. Загальна характеристика режимів валютних курсів. Валютне котирування та методи його визначення.

Основні етапи розвитку міжнародної валютної системи. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська та Ямайська валютні системи: основні принципи, загальна характеристика, причини кризи та особливості. Європейська валютна система як форма

регулювання валютних відносин країн Західної Європи. Історія створення Європейської валютної систем.

Передумови створення, поняття, учасники, особливості та функції валютного ринку. Структура валютного ринку. Валютний ринок України.

Тема 8. Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага

Поняття, особливості та специфіка міжнародних розрахунків. Фактори, що впливають на вибір форми міжнародних розрахунків при здійсненні експортно-імпортних операцій. Порядок організації розрахунків за міжнародними угодами. Ризики, що виникають при міжнародних платежах.

Загальна характеристика інкасо, схема операції. Сутність акредитивної операції. Класифікація акредитивів у зовнішній торгівлі. Проблеми проведення акредитивної операції. Банківський переказ. Комбіновані розрахунки. Переваги та недоліки форм міжнародних розрахунків. Практика використання міжнародних розрахункових операцій в Україні.

Поняття, види та обіг векселів згідно з положеннями Женевських вексельної Конвенції ООН. Поняття, види та обіг чеків згідно з положеннями Женевських чекової Конвенції ООН. Поняття поштового переказу, інструкції системи SWIFT.

Поняття та систематизація балансів міжнародних розрахунків. Платіжний баланс (ПБ), як відображення усіх операцій, зв'язаних з міжнародними розрахунками країни. Критерії та принципи розрахунку ПБ. Методологія складання платіжного балансу.

Стандартна схема платіжного балансу за методологією МВФ. Стан платіжного балансу України. Причини дефіциту платіжного балансу країн з перехідною економікою. Аналіз динаміки платіжного балансу України. Фактори негативного впливу на формування ПБ України. Переваги України у сфері вкладення капіталів.

Тема 9. Міжнародна регіональна інтеграція

Трактування інтеграційних процесів в дослідженнях економістів. Об'єктивна необхідність економічної інтеграції в сучасних умовах. Тенденції і параметри розвитку інтеграційних процесів. Чотири основні етапи становлення та розвитку економічної інтеграції. Міжнародна економічна інтеграція та основні ознаки, що її відокремлюють в процесі інтернаціоналізації економічного життя. Передумови й умови її становлення як якісно нового рівня МЄВ. Механізм інтеграції та засоби і методи, що він включає. Основні фактори, що забезпечують господарський ефект економічної інтеграції. Форми міжнародної регіональної інтеграції. Сучасні особливості процесів міжнародної регіональної економічної інтеграції.

Сутність вільних економічних зон (ВЕЗ) та умови їх виникнення. Система пільг, що надаються фірмам на території ВЕЗ. Історія формування та основні різновиди вільних економічних зон з точки зору профілю господарчої спеціалізації більшості фірм, що ведуть господарчу діяльність у зоні. Особливості функціонування вільних економічних зон в різних країнах світу.

Умови створення економічного регіонального інтеграційного угруповання. Напрямки формування економічних інтеграційних угруповань країн. Рівні розвитку інтеграційних процесів. Передумови регіональної економічної інтеграції. Класифікація інтеграційних угруповань. Розвиток інтеграційних процесів між країнами, що розвиваються.

Особливості розвитку інтеграційних процесів країн Європи. Масштаби та динаміка притаманні інтеграції західноєвропейських країн у рамках Європейського союзу. Етапи розширення Європейського Союзу. Порядок укладання та реалізації Північноамериканської угоди про вільну торгівлю. Напрямки інтеграційних процесів у

Азійсько-тихоокеанському регіоні. Сучасні моделі латиноамериканської інтеграції. Інтеграційні процеси в арабських країнах. Перспективи інтеграційного розвитку в пострадянському просторі.

Тема 10. Глобалізація економічного розвитку.

Інтеграція України у світову економіку

Глобалізація економічного розвитку як наслідок процесів інтернаціоналізації. Визначальні риси та характеристики процесів глобалізації. Сучасні проблеми та внутрішні протиріччя глобалізації. Загальна характеристика та систематизація основних глобальних проблем сучасності. Аналіз причин виникнення та напрями вирішення загальносвітових проблем. Міжнародна взаємодія і місце України у вирішенні глобальних проблем сучасного світу. Політико-правові, економічні, соціально-культурні, інфраструктурні передумови інтеграції України. Особливості економіки України, як потенційної учасниці міжнародних економічних угруповань. Чинники, що впливають на інтеграційну мотивацію та політику України. Внутрішньоекономічні та зовнішньоекономічні фактори і шляхи інтеграції України у світове господарство. Проблеми щодо структуризації економіки України в умовах інтеграції. Формування інтеграційних пріоритетів національної економіки. Поле регіональних інтересів України.

Пріоритети та основні напрями євроінтеграційної політики України. Вступ до Європейського Союзу (ЄС) як ключовий напрямок зовнішньої політики України та її стратегічний курс. Досягнення на євроінтеграційному шляху України. Умови ЄС, визначені для країн-кандидатів на вступ у Спільноту. Умови євроінтеграційної стратегії України.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів та тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота
		усього	в тому числі					усього	в тому числі			
			лекції	лабораторні	практичні				лекції	лабораторні	практичні	
Розділ I. Міжнародна економіка – підсистема світового господарства. Міжнародний рух чинників виробництва												
Тема 1. Міжнародна економічна система. Міжнародна економічна діяльність	9	3	2	-		6	7,5	1,5		-		6
Тема 2. Світовий ринок товарів і послуг	9	3	2	-	2	6	7,5	1,5		-	2	6
Тема 3. Світовий фінансовий ринок	12	4	2	-	2	8	7	1				6
Тема 4. Прямі інвестиції та міжнародне виробництво	6	2		-		4	7	1	2	-		6
Тема 5. Міжнародний кредит	6	2	2	-	2	4	7,5	1,5		-		6
Тема 6. Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція	10	4	2	-	2	6	7,5	1,5	2	-	2	6
Разом за змістовим модулем I	52	18	10		8	34	44	8	4	-	4	36
Змістовий модуль II. Світова валютна система та міжнародні розрахунки. Стан і перспективи сучасних інтеграційних і глобалізаційних процесів												
Тема 7. Світова валютна система	11	3	2	-		8	12			-		10
Тема 8. Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага	9	3	2	-	2	6	12	3	2	-		10
Тема 9. Міжнародна регіональна інтеграція	9	3		-	2	6	12			-		10
Тема 10. Глобалізація економічного розвитку. Інтеграція України у світову економіку	9	3	2	-	2	6	14	3	2	-	2	10
Разом за змістовим модулем II	38	12	6	-	6	26	50	6	4	-	2	40
Всього годин	90	30	16	-	14	60	90	14	8	-	6	76

4. Теми семінарських занять

№ теми	Назва теми заняття	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Міжнародна економічна система. Міжнародна економічна діяльність.	2	2
2	Світовий ринок товарів та послуг		
Разом		2	2

5. Теми практичних занять

№ теми	Назва теми заняття	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
3	Світовий фінансовий ринок	2	2
4	Прямі інвестиції та міжнародне виробництво	2	
5	Міжнародний кредит		
6	Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція	2	
7	Світова валютна система	2	2
8	Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага	2	
9	Міжнародна регіональна інтеграція		
10	Глобалізація економічного розвитку. Інтеграція України у світову економіку	2	
Разом		14	4

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття за дисципліною не передбачені навчальним планом

7. Самостійна робота

№ теми	Назва теми заняття	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Міжнародна економічна система. Міжнародна економічна діяльність	6	6
2	Світовий ринок товарів і послуг	6	6
3	Світовий фінансовий ринок	8	6
4	Прямі інвестиції та міжнародне виробництво	4	6
5	Міжнародний кредит	4	6
6	Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція	6	6
7	Світова валютна система	8	10
8	Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага	6	10
9	Міжнародна регіональна інтеграція	6	10
10	Глобалізація економічного розвитку. Інтеграція України у світову економіку	6	10
Разом		60	76

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни «Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини» є частиною самостійної роботи та включає в себе: самостійне вивчення окремих питань тем дисципліни, які не винесено на лекційних заняттях (здобувачам доводиться така інформація на лекційних заняттях та під час індивідуальних консультацій); роботу з офіційними даними (офіційні повідомлення у ЗМІ; статистичні дані, тощо); підготовку оглядів періодичної і монографічної літератури за темами дисципліни; підготовка доповідей (науково-реферативна робота) за тематикою дисципліни.

8. Методи навчання

Лекції, мультимедійні лекції, практичні заняття з презентацією, самостійна та індивідуальна робота, консультації. Застосовуються інноваційні технології дистанційного навчання, у тому числі на базі сучасних Інтернет-платформ шляхом відео-конференц-зв'язку з одночасним обміном повідомленнями і передачею контенту в режимі реального часу.

9. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовуються поточний і підсумковий контроль знань здобувачів. Методи поточного контролю – опитування, активна робота на практичному занятті, поточне тестування; дві модульні контрольні роботи. Загальна кількість балів, що може набрати здобувач становить 70 балів.

Методи підсумкового контролю за дисципліною – екзамен. Екзаменаційний білет містить 2 теоретичні питання (до 10 балів за кожне питання) та практичну частину – задачу (10 балів). Максимальна кількість балів за іспит становить 30 балів.

Політика академічної доброчесності. Відповідно до Положення ХГУ «НУА» «про організацію освітнього процесу в ХГУ «НУА» останньої редакції від 24.06.2024р. при контролі знань здобувачів застосовується принцип абсолютної нетерпимості до академічного плагіату. Якщо академічну недоброчесність виявлено при проведенні контрольного заходу, науково-педагогічний працівник, який проводив захід, сповіщає службовою запискою декана факультету та завідувача кафедри про факт виявлення академічної недоброчесності. Здобувач вищої освіти, винний в академічній недоброчесності, може бути видалений з аудиторії, де проводиться контрольний захід, а його оцінка за виконання роботи має бути знижена до 0 балів.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Відповідно до Положення про організацію навчального процесу в Харківському гуманітарному університеті «Народна українська академія» https://nua.kharkov.ua/wpcontent/uploads/2024/06/polozhennya_osvit_pros_2024.pdf п.4.4.2.5.3 якщо робочий навчальний план передбачає складання семестрового іспиту, максимальна сума балів, яку здобувач вищої освіти може набрати протягом семестру, дорівнює 70 балів, а іспит – макс. 30.

Після завершення вивчення за ОК (навчальною дисципліною) здобувачі вищої освіти отримують підсумкову оцінку шляхом сумування поточного оцінювання (відповіді та активність на заняттях, доповіді на заняттях, модульні контрольні роботи) та підсумкової (іспит) складової оцінювання.

Поточне тестування та самостійна робота	Всього

Розділ 1						Розділ 2				балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
0...5	0...5	0...5	0...5	0...5	0...5	0...5	0...5	0...5	0...5	0...50
Контрольні роботи за розділами (2 МКР, кожна з яких макс. 10 балів)										0...20
Загальна оцінка										0...70
Іспит										0...30
Загальна рейтингова оцінка										0...100

T₁, T₂... T₁₀ – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS (бальна)

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
25-49	незадовільно з можливістю повторного складання
0-24	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини» Портал дистанційного навчання ХГУ «НУА»: <http://test.nuf.kharkov.ua/course/view.php?id=5371>

2. Величко, К.Ю., Баламут, Г.А. (2023). Міжнародна економіка. Практикум: навч. посіб. Харків: ДБТУ, 2023. 108 с.

3. Величко, К.Ю., Тімченко, О.Д. (2024). Моделювання та прогнозування міжнародних економічних відносин: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. ДБТУ. Харків, 2024. 82 с.

4. Величко, К.Ю. (2024). Міжнародні комерційні операції: конспект опорних лекцій з дисц. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. ДБТУ. Харків, 126 с

12. Рекомендована література

Базова

1. Дергачова, В.В., Кузнєцова, К.О., Манаєнко, І.М. (2020). Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. Київ : Політехніка, 424 с.

2. Гуткевич, С.О., Корінько, М.Д., Сафонов, Ю.М. (2021). Міжнародна економіка : підручник. 3-є вид., перероб. та допов. Харків : ДіаПлюс, 428 с.

3. Кібік, О.М., Нестерова, К. С., Хаймінова, Ю.В. Міжнародна економіка: навч.-метод. посіб. Одеса : НУ ОЮА, 2020. 85 с.

4. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / за ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. Київ : КНТЕУ, 2020. 704 с.

5. Міжнародна економіка : навч. посіб. / за заг. ред. В. П. Решетило, О. В. Бєрвено. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 262 с.
6. Світова економіка та міжнародні економічні відносини: підручник (2023) / за заг. ред. П. А. Фісуненко. Дніпро : Арт-Прес, 400 с.
7. Міжнародна економіка: підручник / за ред. В. Г. Герасимчука, С. В. Войтка. Київ : КПІ ім. І. Сікорського, Політехніка, 2024. 535 с.

Допоміжна

8. Величко, К. (2023). Економічне лідерство США в системі сучасних міжнародних економічних відносин. *Економіка та суспільство*, (56). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-41>
9. Величко, К., Тимохова, Г., Євтушенко, Г. (2023). Міжнародні бізнес-стратегії цифрової трансформації в умовах «Суспільства 5.0». *Економіка та суспільство*, (50). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-69>
10. Величко, К.Ю., Гребенюк, Я.О. (2023). США: сучасне глобальне лідерство в системі міжнародних економічних відносин. *Механізм забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: тезидоповідей IV Міжн. наук.-практ.інтернет-конф.* м. Харків, 19 травня 2023 р.; Харків: ДБТУ, С. 305-308.
11. Гурієва, Є.А., Величко, К.Ю. (2023). Україна в міграційних процесах: вплив фактору турбулентності. *Стратегічний розвиток України: генерування, імплементація, реалізація: тезидоповідей Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. здоб. вищ. освіти і молодих вчених*, 14 квітня 2023 р. Харків: ДБТУ, 2023. С. 189-190.
12. Голікова, Є.К., Величко, К.Ю. (2023). Специфіка впливу глобалізації на характер та динаміку розвитку міжнародних відносин. *Фінансова архітектура та сценарії конкурентних моделей розвитку: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф.*, 17 листопада 2023 р. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, С.284-286.
13. Величко, К.Ю., Рачкован, О.Д. (2025). Стратегічне партнерство України: концептуальні засади та сучасні реалії. *Економічний простір*, 198. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.198.15-22>
14. Величко, К.Ю. (2024). Економічна дипломатія України в умовах війни. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Харків: ДБТУ, 2024. Вип. 2 (36). С.64-76. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14634077>
15. Лісовський, П.М., Лісовська, Ю.П. (2021). Міжнародна економіка: креативність, плановість, законність. Навчальний посібник. К.: Ліра-К, 106 с.
16. Otungwa, Uguchukwu Nelson, Velychko, K. (2023). Liberalization as an effective form of foreign trade policy in the conditions of globalization. *Фінансова архітектура та сценарії конкурентних моделей розвитку: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф.*, 17 листопада 2023 р. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, С. 269-270.
17. Grazialetto-Gillies. (2019). Transnational corporations and international production : concepts, theories, and effects. Cheltenham, UK : Edward Elgar Publishing, 568p.
18. Krugman, Paul, Maurice, Obstfeld and Marc, Melitz. (2018). International Economics: Theory and Policy. 11-th edition. Harlow, England : Pearson, 800 p.

13. Інформаційні ресурси

19. Електронний репозитарій ХГУ «НУА». [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/>
20. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
21. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку [Електронний ресурс]. URL: [http:// www.ebrd.com](http://www.ebrd.com)
22. Офіційний сайт Європейського Союзу. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.europa.eu.int>

23. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ilo.org>
24. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.imf.org/en/Home>
25. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. URL: <http://bank.gov.ua>
26. Офіційний сайт Світової організації торгівлі (СОТ). [Електронний ресурс]. - URL: <http://www.wto.org>
27. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.worldbank.org>
28. Офіційний сайт ЮНКТАД. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unctad.org>